

प्रालिखना

भाग-१

बद्देशम विमलवंश महास्थविर
श्रीलंका

Dhamma.Digital

सम्पादक तथा अनुवादक
भिक्षु अश्वघोष

मूल्य: २।५०

पालिरचना

भाग-१

बद्देगम विमलवंश महास्थविर
श्रीलंका

सम्पादक, अनुवादक, प्रकाशक

भिक्षु अश्वघोष

न्हापा- १०००
नेपाल सम्बत- ११०४
बुद्ध सम्बत- २५२७
विक्रम सम्बत- २०४०
इस्वी- १९८४

Dhamma.Digital

प्रेस- रोजन प्रिन्टर्स, थँहिती, येँ

सफूयाबारे

ध्व पालि रचना धंगु सफू श्रीलंकाया विद्वानम्ह पूज्य बद्देगम विमलवंश महास्थविरं चोइ बिज्यागु खः । ध्व सफू जित साब बांला ताल । उकि ध्वहे सफू बनेपा भिक्षु तालीम केन्द्र ध्यानकुटी चर्चिपि आमणेर पित्त बंकेत माला सम्पादन व अनुवाद याना । छगू निगू खे नेपाली करणायाना । ब्वनीपित्त नं अणुइकेत शब्दतनं धये याना बिया ।

प्रकाशकत मदुगुलि ध्वबा म्हं चाय्के माला पालि पाठत सिसि ककः जुइक थितुं पीक व चिचि गोगु आखलं बुलुसे च्वंगु भोते छाये याना । यःत हे लुमधं ।

चिकुगुलि, आखः चिकिगी जूगुलि, बिजुलि मवया मंनवत्ति च्याका प्रुफ स्वे मागुलि आख तोमफिक स्वे मफुत । याकनं सिधेकेत धाय् बूगुलि मगवान जूसं भगवान धका ब्वनेगु, नथागत जूसं तथागत धका ब्वनेगु कंठ वोगुलि याना आख द्वना च्वंगु दु । प्रेसया दोष मखू । प्रुफ सो मेस्या मिखां बांलाक मछूगुलि व भ भः मिना प्रुफ स्वेगु बानि जूगुलि द्वंगु खः । रोजन पिटर्स प्रेस यात नं धन्यवाद दु ।

अश्वघोष

२५।१।२०४०

ध्यानकुटी
भोत

पालि चरना

पाठमो पाठो- १

पुल्लिङ्ग पयोगा (पुल्लिङ्ग छपलेगु)

कलन्दको - सिमाय् गंहा छुं ।
(कलन्दक)

कक्कटको = कंगलि (कःलि)

गजो = किसि

वानरो = माकः

सुनखो = खिचा

मण्डूको ब्याँ

बिलालो = भौचा

बालको = मिजं मचा

मूसिको = छुं

पदीपो = मत

अस्सो = सल

घसि = तरवार

नागो = नाग

रुवखो = सिमा

Dhamma Digital

क्रिया पदानि

धावति = ब्वाय् वनाच्चन

रवति = हालाच्चोन

गच्छति = वनाच्चन

जलति = च्यानाच्चोन

खादति = नया चोन

पिबति = तोना चोन

सयति = छना चोन

पक्खन्वति = तिण्हुयाच्चोन

तिट्ठति = वनाच्चन

कीलति = ह्पिताच्चन

हसति = न्हिलाच्चोन

नच्चति = प्प्याखं हुलाच्चन

१. कलन्दको पक्खन्दति
२. गजो गच्छति
३. बिलालो नच्चति
४. मूसिको पिबति
५. अस्सो धावति
६. नागो सयति

७. कक्कटको खादति
८. वानरो कीलति
९. मण्डूको रवति
१०. बालको हसति
११. पदीपो जलति
१२. सुनखो तिट्ठति

दुतियो पाठो- २

इ तियलिङ्ग पयोगा

साखा = कचा

बालिका = मिसामचा

माला = स्वांमाः

घण्ठा = गं

चाटि = चाथल

कम्पति = कम्पा जुयाचोन;

नवति = हालाचोन

नमस्सति = नमस्कार यानाचोन

नमति = चाःतुला चोन

न चलति = मसं

तुला = तात्जु

अंगुलि = पतिचा

पताका = धवांप्, पताः

पाटिका = तुति हुइगु

नावा = जहाज, डुंगा

अत्थि = दु

मिलायति = गनाचोन, पुत्तां जुल

लम्बति = योखाइ चोन

नत्थि = मरु

भिन्दति = तो धुला चोन

१. साखा भिन्दति

२. माला मिलायति

३. बालिका नमस्सति

४. घण्ठा नदति

५. चाटि अत्थि

६. नावा न चलति

७. तुला लम्बति

८. अंगुलि नमति

९. पताका कम्पति

१०. पाटिका नत्थि

ततियो पाठो- ३
न पुंसक लिङ्ग पयोगा

फलं = फल

नेत्तं = मिश्रा

पत्तं = पात्र (गोल्पा)

धनु = धनुश

अस्सु = लोबि

अप्पमानं = तःधं, अनन्त,

पतति = कुतुं वयाचोन

पग्घरति = बाःवंचोन

पस्सति = सोयाचोन

रोहति = वढे जुयाचोन

जलति = च्याना चोन

कुसुकं = स्वाँ

आकासं = आकास

वनं = जंगल

पप्पटकं = म्हुकं

खुरं = खोचा

कुक्कुटो = खा

रूपानि = रूप, तस्वीर

अयसा = नयागु, नं

निष्फन्न = दयावोगु, उत्पन्न

तिखियं = जो, न्वः

भवति = जू, खः

१. फलं पतति

२. कुसुमं मिलायति

३. अस्सु पग्घरति

४. नेत्तं रूपानि पस्सति

५. पत्तं पतति

६. आकासं अप्पमानं भवति

७. वनं रोहति

८. धनु अयसा निष्फन्नं

९. पप्पटकं अत्थि

१०. खुरं तिखियं

बहुवचन पयोगा

१. फलानि पतन्ति

२. कुसुमानि मिलायन्ति

३. अस्सुनि पग्घरन्ति

४. बीवा जलन्ति

६. मूसिका पिबन्ति

१०. बालका हसन्ति

११. सालायो भिन्दन्ति

१२. मालायो मिलायन्ति

५. बनानि रोहन्ति
६. गजा गच्छन्ति
७. कलन्दका खादन्ति
८. नागा सयन्ति

१३. नादायो न चलन्ति
१४. अंगुलियो नमन्ति
१५. घण्टायो नदन्ति

अभ्यास

पालिभासं आरोपे तब्बं

१. छुंत छना चोन
२. मचा व्वाय् वना चोन
३. खात हालाचोन
४. भौचा तोना चोन
५. माक च्चवं चोन
११. खोबि पिहाँ वंचोन
१२. गँ दु
१३. स्वाँ पुलां जुयाचोन

६. मिसामचा छना चोन
७. ध्वाय् सनाचोन
८. जहाज वना चोन
९. गँ सना चोन
१०. स्वाँमाः कुतुं वयाचोन
१४. म्हुकं दु
१५. ताल्जु सना चोन

Dhamma.Digital
नेपाल भासाय् हीकेगु

१. मण्डूको पक्खन्दति
२. नागा खादन्ति
३. कक्कटको नदति
४. बालिका धावति
५. चाटि कम्पति
६. साखा मिलायति
७. बिलालो नदति
८. कुसुमं पतति

९. सुनखो गच्छति
१०. अस्सोधावति
११. पताका पतति
१२. साखा कम्पति
१३. बनानि रोहन्ति
१४. मनुस्सो हसति
१५. दारको सयति

वाक्य पूरणः (वाक्य पूरा यापणु)

१. नापा.....	६. साखा
२. मनुस्सो	७. सयति
३. कम्पति	८. फलानि.....
४. कक्कटको.....	९. नेत्तं
५. सुनखो.....	१०.गच्छति

चतुत्थो पाठो- ४

मनुस्स सद्दो

<u>विभक्ति</u>	<u>एकवचन</u>	<u>बहुवचन</u>
१. पठमा	मनुस्सो	मनुस्सा
२. दुतिया	मनुस्सं	मनुस्से
३. तयिया	मनुस्सेन	मनुस्सेहि मनुस्सेभि
४. चतुत्थि	मनुस्सस्स	मनुस्सानं
५. पंचमि	मनुस्सा, मनुस्सह्मा	मनुस्सेहि, मनुस्सेभि
६. छट्ठि	मनुस्सस्स	मनुस्सानं
७. सत्तमि	मनुस्से, मनुस्सह्मा	मनुस्सेसु
८. करण	मनुस्सेन	मनुस्सेहि, मनुस्सेभि

अर्थ = अर्थ

१. मनुस्सो = मनू, मनूखं
२. मनुस्सं = मनूयात्
३. मनुस्सेन = मनुस्सं
४. ६. मनुस्सस्स = मनूयात्, मनूयाणु

५. मनुस्सहा मनुस्सा = मनूयाके, मनूयापाखें
 ७. मनुस्से मनुस्सहि = मनूयाके
 ८. मनुस्सेन = मनूद्वारा, मनुखं
 १. मनुस्सा = मनूत, मनूतसें, पिसं
 २ मनुस्से = मनूतयूत, पित
 ३. मनुस्सेहि मनुस्सेभि = मनूतसें, पिसं
 ४. ६. मनुस्सानं = मनूतेत, मनूतेगु
 ७. मुनुस्सेसु = मनूतयूके पिके, प्रति

पठमा विभक्ति पयोगा

एक वचन रूपानि

बुद्धो निसीदति
 पिता सयति
 सुरियो उदेति
 सुनखो सयति
 गोणो गच्छति
 अस्सो धावति
 सो वदति
 मित्तो हसति
 बालको पठति
 पियदामो कीलति
 अहं गच्छामि

बहु वचन रूपानि

बुद्धा निसीदन्ति
 पितरो सयन्ति
 सुरिया उदेन्ति
 सुनखा सयन्ति
 गोणा गच्छन्ति
 अस्सा धावन्ति
 ते वदन्ति
 मित्ता हसन्ति
 बालका पठन्ति
 पियदासा कीलन्ति
 मयं गच्छाम

वचन माला

बुद्धो = बुद्ध
 पिता = अबु

सुरियो = सूर्य
 सुनखो = खिच

गो एणो = दोँह
अःसो = सल
उदेति = लुयावंचोन

सो = व
मित्त १४ पासा
सत्लापं = खँ ल्हाय्गु
करोति = यानाचोन

अभ्यास

वाक्यपूरणं

(क)

१. वानरो ४. अ सा
२. हसति ५. पिबन्ति.
३. कुक्कुटो ६. गच्छामि

(ख) निम्नलिखित पदानां बहु वचन रूपानि लिखत

१. नागो	५. कुसुमं	९. गजो
२. मूसिको	६. पदीपो	१०. कलन्दको
३. तुला	७. सुखो	११. अस्सु
४. नावा	८. नेत्त	१२. साला

परिवर्तित तब्बं पालिभासाय

(ग)

१. कलन्दक ब्वाय् बनाचोन	६. सिमा कोदल (पतति)
२. खिचां जा नइ चोन	७. भी नय तु
३. मच्चा दनाचोन	८. व खँ ल्हाना चोन
४. फल कुतुं वं चोन	९. कच्चा सनाचोन
५. जहाज वना चोन	१०. पति वाः तुला चोन

अर्थं लिखथ

(घ)

१. मनुस्तेसु	७. पिपदासेन
२. सुनखः स	८. बिलाले
३. पुरिले	९. नागम्हा
४. गजम्हा	१०. रुक्खम्हा
५. यक्खानं	११. वानरेहि
६. कलन्दकेन	१२. रुक्खे

पंचमो पाठो— ५

दु तिया बिभत्ति पयोगा

१. व्याधो भिगं मारेति
२. मयं धम्मं सुणाम
३. सप्पुरिसो यगि उपट्ठाति
४. माता पुत्तं लालेति
५. मनुस्से विहारं गच्छति
६. उपासको बुद्धं वन्दति
७. कसको खेत्तं कसति
८. आचरियो सिपपं उगण्हावेति
९. सिस्सो पोत्थकं लिखति
१०. वानरो फलं खादति
१. व्याधो भिगं मारेति
२. मयं धम्मं सुणाम
३. सप्पुरिसो गिलाने उपट्ठहन्ति
४. माता पुत्तं लालेति

५. मनुस्सा विहारं गच्छन्ति;
६. उपासका बुद्धे वन्दन्ति
७. सिस्सा पोत्थकानि लिखन्ति
८. आचरिया सिप्पे उग्गण्हापेन्ति
९. कस्सका खेत्तानि कसन्ति
१०. वानारा फलानि खादन्ति

वचन माला

व्याधो = बधारा,

भयं = जिप्पि,

सुप्पुरिसं = सज्जन,

माता = मां

राजा = जुजु,

मारैति = रायन चोन,

सुणाम = न्यने, न्यनाचोना

लिखति = चोइ चोन,

उपासको = उपासक

कस्सको = ज्यापु

आचरियो = गुरु, शिक्षक

सिस्सो = शिष्य, विद्यार्थी

वानरो = माक

लालेति = ह्ये का चोन

कस्सति = बुज्याना चोन

वपति = पिना चोन

वन्दति = बन्दना याना चोन

अभ्यास

हेट्ठा निहिट्ट किरिया पढानि युत्तट्ठाने योजेत्वा वाक्यानि पूरेथ :-

वदति

हसन्ति

गच्छति

कीलन्ति

वसति

खादन्ति

क. बालका... ..

घ. मनुस्सा

ख. आचरिया... ..

ङ. पिपदासो

ग. देवो... ..

च. सा... ..

। निहित् कम्म पदानि युत्तट्टानि योजेत्वा वाक्यानि पूरेथः-
धनं, पोत्थकं, धम्मं, भत्तं, सिप्पं, मुसां, सच्चं, खीरं

क. याचको.....	याचति
ख. ग्रहं.....	खादामि
ग. सोमपालो.....	लिखति
घ. भिक्खु.....	देसति
ङ. मयं..... उग्गण्हाम	छ. त्वं..... वदसि
च सो..... भणति	ज. कुमारा..... पिबन्ति

परिवत्ति तब्बं अत्तनो भासं

पालि भासं परिवत्ति तद्धं

१. नावायो गच्छन्ति	क. मचाया खिचा
२. सुनखा भरां भुञ्जन्ति	ख. जि जा नया चोना
३. बालिका बुद्धं वन्दति	ग. माकया ल्हाः
४. अहं विहारं गच्छामि	घ. जहाज सना चोन
५. वानरा फलानि खादन्ति	ङ. छ द्यना चोन
६. बालका अस्से याचन्ति	च. ज्यापुत बुज्यानाचोन
७. ग्रहं पोत्थकं लिखामि	छ. सोम पाल व्वांय्वना चोन
८. नागो सुनखं मारेति	ज. वयारां चत्ला स्याना चोन
९. माता पुरां लालेति	

वचन माला

धनं = धन,	भत्तं = जा,	खीरं = दुरू,
पोत्थकं = सफू,	सिप्पं = शिल्प,	मुसा = भूठ
धम्मं = धर्म,	सच्चं = सत्य	याचको = फोर्गी
भणति = धयाचोन		

वदसि = घयाचोन
देसति = कनाचोन
लिखन्ति = चोयाचोन
याचति = फोनाचोन

खादामि = नयाचोना
पिबन्ति = त्वनाचोन
त्वं = छु
भिव्रु = भिक्षु

बालिका सद्दो

प० बालिका	बालिका, बालिकायो
दु० बालिकं	बालिका, बालिकायो
त० बालिकाय	बालिकाहि, बालिकाभि
च० बालिकाय	बालिकानं
पं० बालिकाय	बालिकाहि, बालिकाभि
छ० बालिकाय	बालिकानं
स० बालिकाय,	बालिकासु

कञ्जा, लता, नावा, घण्टा, तुला आदयोपि एसेव नयो ।

छट्टमो पाठो- ६

Dhamma Digital

गजो = किसि

अयं गजो = श्व किसि,	अयं पादो = श्व पालि, तुति
इमायो दाढायो = थुपि दन्त,	अयं बोधिरूवलो = श्व वंगलसिमा
इवं नंगुट्टं = श्व न्हिप्पं,	अयं अंकुसो = श्व अंकुस
अयं हत्थिपालको = श्व किसि माग	

वचनमाला

चतुष्पदजातिको = प्यपांचूहा पशु,	बने = जंगले
खंधं = दं	पालेति = पालन यानाचोन

अंकुसधारी = किसिमागः
 बलिसं = बलिष्ठ,
 तिखिणं = जो न्वः,
 सोण्डा = किसिया स्वं,
 दीर्घं = ताहाक
 बलिसं विद्य = बलिष्ठ थें

विनेति = सिखे याना खोन
 अति विसालो = साप तःधं
 अंकुसगं = अंकुसया चोका
 खुद्कानि = चिकिधं
 कायो = शरीर
 अविख = मिखा

१. गजो वने वसति
२. सो अति विसाल कायो भवति
३. सो चतुष्पद जातिको च भवति
४. गजा बोधिरुक्खस्सपण्णानि खादन्ति
५. ते बोधिरुक्खस्स खन्धं च खादन्ति
६. एसो अंकुसधारी गजं पालेति
७. अंकुसगं बलिसं विद्य तिखिणं
८. गजस्स अविखीनि खुद्कानि
९. तस्स नंगुट्टं दीर्घं भवति
१०. गजस्स पादा अति विसाला
११. हत्थिपालको गजं विनेति
१२. गजस्स सोण्डा लम्बति

अभ्यास

वाक्य पूरणं = वाक्य पूरा यांयमु

१. गजो भवति
२. गजो वसति
३. सो भवति
४. गजो बोधिरुक्खस्सपण्णानि

५.गजं विनेति

पुच्छा ८ प्रश्न, पालि भासाय पञ्चुत्तरं वा तब्बं

१. गजो कुहिं वसति ?	४. बोधिरुवखस्स किं पयोजनं ?
२. अंकुसो कीदिसो ?	५. त्वं गजं दिट्ठोसि ?
३. को गजं विनेति	६. गजस्स कायो कीदिसो भवति ?

पालिभासं परिवत्ति तब्बं

१. मच्चाया अंकुस ।
२. किसिं मागः जं गले वन ।
३. व बाख्खं (घर्मं) कनाच्चोन ।
४. छ बुद्ध यात वन्दना याना चोन ।
५. ज्यापुं बुं ज्याना चोन ।
६. व्यांचा बुं इं हाला चोन ।
७. खिचातसें कलन्दकत स्याना चोन ।
८. वं फल तथा चोन ।
९. मिसा मचां सफू बोना चोन ।
१०. जि ल्हाति मत ज्वना चोना
११. व जिमि पात्ता खः
१२. खोच्चा ज्वः
१३. सिमां कलन्दक तिण्हल
१४. मिसा मचां मचा ह्ये काच्चोन
१५. जि बुद्ध वन्दना यानाचोना

अत्तनो भामं आरोपेतब्बं

१. अहं वनं गच्छामि

२. त्वं नामं गच्छसि
३. मण्डूको खेत्ते रवति
४. वानरानं फलानि सो गण्हाति
५. अंकुसधारी रूखे तिट्ठति
६. वानरो रूखस्मा रूखं पक्खन्दति
७. अस्सो चतुप्पद जातिको भवति
८. पिपदास्स तुला लम्बति
९. सो हत्थेन जलं आहरति ।
१०. वानरस्स नंगुट्टं दीघं भवति ।
११. कस्स नेत्तानि खुट्ठकानि भवन्ति ?
१२. अंकुसधारि गजस्स बोधिरूखस्स पण्णानि ददाति ।
१३. मनुस्सो मग्गे तिट्ठति
१४. हत्थिपालका गजे विनेन्ति
१५. अहं सिप्पं उग्गण्हामि

अलिङ्गको अम्ह सद्दो (कन्थयाय्मा)

प० अहं (जि) (जि)	मयं, अम्हे (जिपि) (जिमिसं)
दु० मं, ममं (जित)	अह्माकं अम्हे (जिमित)
त० मया, मे (जि)	अम्हेहि, अम्हेभि (जिमिसं, भीसं)
च० मम, मह्यं, ममं (जित)	अम्हं, अम्हाकं (जिमित, भीत)
पं० मया, (जिके, जिगुपाखे)	अम्हेहि, अम्हेभि (जिमिके)
छ० मम, मह्यं, ममं, (जिगु)	अह्यं, अम्हाकं (जिमिगु, भीयु)
स० मभि (जिके)	अम्हेसु (जिमिके)

अतीत क्रिया

एकवचन

खादि = नल, नय धुंकल

पवखन्दि = तिण्हल

नदि = हाल

याचि = फोन

पहरि = दाल

धावि = ढ्वाँयवन

छिन्दि = पाल, त्वाथल

अभवि = जुल,

निसीदि = फेतुत

गच्छि = वन

अदासि = बिल

आरूहि = गल

(भीगु भासाय् एक वचन व बहु वचन क्रिया छगु नतुं ख । जुल जइ धुंकल)

बहुवचन

खाँिसु = नर्धुंकल

पवखँिंदिसु = तिण्हल

नँिंदिसु = हाले धुंकल

याचिसु = फोने धुंकल

पहरिसु = दाल, दाय् धुंकल

धाविसु = ढ्वाँयवने धुंकल

छिँिंदिसु = त्वाथले धुंकल

अभविसु = जुइधुंकल

निसीँिंदिसु = फेतुइ धुंकल

गच्छिसु = वन, वने धुंकल

अदंसु = बी धुंकल

आरूँहिसु = गय् धुंकल

फलमद्दो नपुंसकलिग (ऽवे वय्केमाः)

एक वचन

प० फलं

दु० फलं

त० फलेष

च० फलस्स

पं० फला फलहा, फलरमा,

छ० फलरख

स० फले, फलस्मि

बहुवचन

फला, फलानि

फले, फलानि

फलेहि, फलेभि

फलानं

फलेहि, फलेभि

फलानं

फलेसु

वत्तमान क्रिया रूपानि

एकवचन	बहुवचन
धावति	धावन्ति
सयति	सयन्ति
तिट्ठति	तिट्ठन्ति
खावति	खावन्ति
पवखन्दति	पवखन्दन्ति
र वति	र वन्ति
कम्पति	कम्पन्ति
अत्थि	सन्ति
मिलायति	मिलायन्ति
नमस्सति	नमस्सन्ति
आरूहति	आरूहन्ति

सत्तमो पाठो- ७

वचन माला

त्वं - छ	चेतिथं = चैत्ययात्
अहं = जि	सयम्भू = स्वयम्भूयात्
कुमुमेन = स्वालं, स्वांतया	पूजेति = पूज्यानाचोन
सुगन्धेन = सुगन्धं	वन्दति = वन्दनायाना चोन
दीपेन = मतं	नमति = नमस्कार यानाचोन
पितरं = बोयात्	मयं = जिपि
= मांयात्	तुम्हे = छिपि (छिपि)
र = धर्मयात्	ते = इपि
= घयात्,	देवं = छोयात् (देवता)

घनपालो बुद्धं पूजेति
त्वं बुद्धं पूजेसि
अहं बुद्धं पूजेमि

अहं कुसुमेन बुद्धं पूजेमि
त्वं सुगन्धेन बुद्धं पूजेसि
थनपालो दीपेन बुद्धं पूजेति

अहं घम्भं वन्दामि
त्वं सङ्घं वन्दसि
गुणदासो पितरं वन्दति

मयं चेतियं वन्दाम
तुम्हे सयम्भूं वन्दथ
ते मातरं वन्दन्ति

मनुस्सो देवं नमति
त्वं आचरियं नमसि
अहं महाथेरं नमामि

उवासको घम्भं नमस्सति
अहं सङ्घं नमस्सामि

अभ्यास

(क) वाक्यपूरणं

१. .. कुसुमेन बुद्धं
२. नमामि गुणसागरं (गुण यन्त्र बुद्धे सित्त)
३. अहं . . . पूजेमि
४. तुम्हे सम्भं

५. त्वं आचरियं

६. मातरं पूजसि

७. तेवन्दन्ति

(ख) परिवर्त्तनं - (अनुवाद यायगु)

१. द्विगु मत थिनाचोन

२. नाग सिमां कुतुंबल

३. सल बूँइ च्वं चोन

४. किसि वंगल सिमाया ढँ नया चोन

५. मचां ल्हाति दायाच्वन

६. बलिछ चोका ःवः (च्वामुसे च्वं)

७. फोंगी जा फोना चोन

८. मनू गामे वन

९. जिमित धर्मं स्यनाब्बु

१०. मनू नं कचा ध्यन

११. जि रोगिया सेवा याना च्वना

१२. थ्व किसिया पालि

१३. थ्व किसि मागः नं किसियात सिखेयाना चोन

१४. वं स्वाँ तथा बुद्ध वन्दना याना चोन

१५. धनदाग स्वयम्भूइ वना चोन

१६. व बुद्ध व दना याना चोन

१७ जिगु स्वाँ मचायात बिल

१८. माकतसें फल नय धुंकल

थःगु भाषाय् अनुवाद (परिवर्त्तनं)

१ उपासका बुद्धं वन्दिसु

२. मण्डूका खेत्तेसु वसन्ति

३. मम अक्खीनि खुद्दकानि भवन्ति
४. देसथ म भन्ते घम्मं
५. सीहो गजस्स सीसं खावि
६. गजो सोण्डाय दारकं पहरि
७. याचका घनं यात्रिसु
८. पुरिसो याचकस्स भत्तं अवासि
९. वानरा रुक्से निसीदिसु
१०. मम दासो वनं धावि
११. अहं अस्सस्स जलं बवामि
१२. रत्तियं चन्वो उदेति
१३. तुह्याकं पुत्तं चोरो गण्हाति
१४. दारको पप्पटकं आहरति
१५. कञ्जयो विहारं गच्छिसु
१६. कलन्दको रुक्खं आरुहति
१७. साखाय कुसुमं मिलायति
१८. घनदासो दारकस्स कुसुमं अदासि

वत्तमान क्रिया पयोगा

एकवचन		बहुवचन
पठमपुरिस — पूजेति		पूजेन्ति
मडिअम — पूजेसि		पूजेथ
उत्तम — पूजेमि		पूजेम

अट्टमो पाठो- ८

ततिया विभत्ति पयोगा

१. पापकारि पापमित्तेन सद्धिं गामं अगमि

२. भिक्खु तेन सद्धि पिण्डाय चरि
३. मुनयो धम्मेन जीवन्ति
४. कवि कविना सद्धि एवं अभासि
५. सत्था तेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसन्धारं अकासि
६. वाणिजो सकटेन वणिज्जं करोति
७. महासयो सदा सुखेन जीवति
८. उपासको भगवन्तं गन्धमालादीहि पूजि
९. तुम्हेहि अयुत्तं कत्तं
१०. सो तस्स अनेकप्पकारेण ओवदि
१. पापकारी पापमित्ते हि सद्धि गमं अगमासि
२. भिक्खू तेहि सद्धि पिण्डायचरिसु
३. कवयो धम्मेहि जीवन्ति
४. कवि कवीहि सद्धि एवं अभासि
५. वाणिजा सकटेहि वणिज्जं करोन्ति

वचनमाला ।

पापकारी = पापयाइह्य	वाणिजो = पसत्या, व्यापारी
भिक्खु = भिक्षु	सकटं = गाडा
मुनयो = मुनिपि	महासयो = महासय, भाजु
कवि = कवि	सदा = न्हाबल
सत्था = बुध्द	सद्धि = नाप
अभासि = धाल	एवं = लः, एथे
ओवदि = न्वात	अनेकप्पकारेण = नाना प्रकारं
जीवति = म्वाणाचोन	अगमि = वन
पिण्डाय = भिक्षाशालागी	अगमासि = वन
चरि = वन,	पटिसन्धारं = निजासयाखं

सम्बन्धानामनि = सर्वनाम

पदानि	पकति	पद	प्रकृति
सो	त	त्वं	तुम्ह
तेन	त	अहं	अम्ह
त्वेहि	त	एसो	एत
तुम्हेहि	तुम्ह	अयं	इम

अतीत क्रिया पदानि

अगमि	अकासि	पूजि
चरि	अहासि	धाबि

गमु चातु

एकवचन

पठम-अगमि, गमि
मञ्जिम-अगमो गमो
उत्तम-अगमि, गमि

बहुवचन

अगमिसु, गमिसु
अगमित्थ, गमित्थ
अगमिम्ह, गमिम्ह

चर

सो अचरि, चरि
त्वं अचरो, चरो
अहं अचरि चरि

ते अचरिसु, चरिसु
तुम्हे अचरित्थ चरित्थ
मयं अचरिम्ह चरिम्ह

अभ्यास

ऊनट्टानानि पूरेथ = खा लिथाय जाय्केगु

- १) कवकटको सदा जले... ३) वाणिजो...सद्धि...अगमासि
२) ...भिवल्लुहि...गामं गच्छति ४) ...हत्थेन वानरं पहरिसु

५) त्वं सकृदेन वारिणञ्ज ...

९) कस्सको खेत्ते...

६) ...सदा मिगे मारेति

१०) उपासका विहारं...

७) अहं मित्तेन... वनं...

११) ...मम भत्तं खादिस्सु

८) ...भिवस्सुस्स घम्मं देसेति

१२) महासया...लिखन्ति

परिवत्तनं

१) पासाया किसि वनः २) पापीं नाग स्याना बिल ।
३) जिमि बाःयात बन्दना याना चोना । ४) वं महास्थविरयात
बन्दना याना चोन । ५) माकत बाखे न्यना चोन । ६) कंगलित
लखे चवं चोन । ७) म्मा सिमाय् चवं चवन । ८) सिमा कचा फसं
सनाचोन । ९) किसिया वन्त दु । १०) अं कुस साब वः । ११)
जोसः (षण्ठानां) साब मधुर । १२) किसि लखे व्वाय् वन । १३)
गुणपालया काय् िह्लाचवन । १४) खिच्चा ले चो चोन । १५) जहाज
जमुद्रे (जलनिधियं) दु ।

नवमो पाठो-६

१) पुरिसेन रुक्खो छिन्दीयते

६) अग्गिना कटं दड्डं

२) मया गोणो खेत्तं नीयते

७) धेनुना तिरणं खादीयते

३) मिगराजेन मिगो खादीयते

८) भिवस्सुना गन्थो रचितो

४) धानरेन फलं खादीयते

९) सूदेन ओवनो पचचते

५) बुद्धेन धम्मो देसितो

१०) मया कम्मकारक वाक्यानि

लिखितानि

११) कदोहि लिखितानि कब्बानि, १५) बिलालेहि मूसिका खादीयन्ते

१२) बालिकाहि वत्थानि दिग्गानि, १६) इत्थियो धेनु नीयन्ते

१३) मया सुनखा नीयन्ते,

१७) बालकेहि वानरा पहरियन्ते

१४) कम्मकारेहि कम्मनि करीयन्ते १८) लुद्धकेहि पक्खिनो बद्धा,

वचनमाला

छिन्दीयते = ध्यनाबी	ओदनो = जा
नयते = यंकाबी	भत्तं = जा
मिगराजेन = सिंहपाखें	कब्बानि = काव्यत
ह्वयते = नाशयाना बी	वत्थानि = वस्त्रत
रवादि तं = नयाबिल, नयधुन,	कारितानि = यानाबिल, दय्काबिल
कटं = सुकू	बिलालेहि = भौचातसें
दड्डं = मी नल	लुट्टकेहि = ध्यारातसें
तिरणं = घांय्	छिन्दीयन्ते = ध्यना बी
भुज्जियते = नयाबी	पक्खिनो = भंगत
गन्धो = सफू	बद्धा = चिनातल
रचितो = च्वेधुंकल	नीयते = यंकाबी
सूदेन = भुतुसुवानं	ससका = खराचात

अभ्यास

उचित पदानि योजेत्वा ऊनट्टानानि पूरेथ

मिगेन, सीहेन, अरयो, सुनखा, नीयन्ते, खादितं, ख्वखो, लुट्टकेहि।

१) मनुस्सेन.....छिन्दीयते	५)..... ससका हञ्जति
२) इत्थीहि सुनखा...	६) राजेन . . . घातयन्ते
३) मयानीयन्ते	७) गजा मरिस्सन्ते
४)फलानि खादितानि	८) दीपिनि मंसं.....

पुच्छा

१) त्वं कुहि गच्छसि ?	४) दात्तेन किं पयोजनं
२) भिक्खु किं करोति ?	५) किं तुम्हे कीलितुं न इच्छय ?
३) ध्याधो केन कम्मेन जीवति?	६) केन गन्धो रचितो ?

पालिभासाय् ही केगु

- १) सिंहद्वारा किसि स्थाना बी ५) ब्यारतेपाखें माकत स्थाना बी
 २) भिक्षु पाखें घर्म देशना याइ ६) भौचां छं नया बी
 ३) कवि सफू छगू बी धुं कल ७) माक नापं भौचा ब्वाँय वन
 ४) ईचां बाँय् धयनी ८) ज्यापुं वा लया चवन

“वन्द”

सो वन्दति	ते वन्दन्ति
त्वं वन्दसि	तुम्हे वन्दथ
अहं वन्दामि	मयं वन्दाम

“नम”

सो नमति	ते नमन्ति
त्वं नमसि	तुम्हे नमथ
अहं नमामि	मयं नमाम

दसमो पाठो - १० खेत्त'

Dhamma.Digital

कस्सको खेत्तं कसति । सो अरालि बन्धति । कुद्दालेन विसमं
 निघ्नट्ठानं च समं करोति । नंगलेन कसित्वा बीजं वपति । खेत्तगो-
 पिका सस्सं रक्खन्ति । मातिकाय जलं नयति । कस्सको दात्तेन
 सस्सं लुनाति । खेत्त गोपिकायो सस्सं खलं आहरन्ति । सस्सं
 मद्दिदत्त्वा वीहिं सञ्चयन्ति । वीहिं नालिया म्मिणित्वा सकटं आरो-
 पयित्वा नयन्ति । कसनं एकच्चे कसिरन्ति वदन्ति ।

वचन माला

कस्सको = ज्यापु	लुनाति लयाचवन
अरालि = छाँ	म्मिणित्वा = दाना

वपति = पिनाच्चन
 खेत्तगोपिका = बुँथुवा
 मदित्वा = ऱ्ह्या, दाया
 निन्नट्टानं = ववथ्यागु थाय्
 कुद्दाज = कू
 वात्तं = ईषा
 मातिका = धः
 खेत्त = बुँ
 आरोपयित्वा = तथा

कसिरं = थाकु
 कसनं = बुँज्याय्गु
 कसित्वा = बुँज्याना,पाला
 नंगल = हलो
 वीहि = वा
 खत्तं = वादाइगु थाय्,खल
 विसमं = माथं मवंगु
 बीजं = हुसा
 सस्सं = बालि

अस्यास — वाक्यपूरा याय्गु

- १) कस्सको... .. लुनाति ४) कस्सको नालिया.....
 २)खेत्तं..... ५)निन्नट्टानं ममं करोति
 ३) कस्सको.....वपति ६) खेत्तगोपिका गोणं.....

परिवत्तनं = पालि भासाय् हीकेगु

- १) जिमि वेँहनं घॉय् नल । २) ज्यापुं छाँ दय्का बुँ पाल । ३)
 बुँ थुवा नं ज्यापुयात जा जोनावल । ४) ईचां घॉय् लया चोन ।
 ५) ज्यापुं ज्या याय् धुं कल । ६) मामं ज्यामियात वसः बिया चोन ।
 ७) कसि बुँइ घॉय् नया चोन । ८) जिमिगु धले लः दु । ९) बुँ
 ज्याय्गु थाकुगु ज्या धाइ । १०) थ्व जिमह कसि । ११) वं ज्यापु
 नाप थथे धाल । १२) व्यापारीत गाडां गामे वनाचोन ।

थःगु भासाय् हीकेगु

- १) अयं मम पादो भवति । २) अहं पाठसालं गच्छामि ।
 ३) कस्सको दात्तेन सस्सं लुनाति । माता याचकस्स मम वत्थं

बदाति । ५) बिलालो मूसिकं खावि । ६) खेत्तगोपिकायो रुक्खं
 छिन्दिदसु ७) उपासको भिक्खूनं दानं अदासि । ८) कस्सको नंगलेहि
 खेत्तानि कसन्ति । ९) आनन्दथेरो जेतवनं अगमासि । १०) वाणिजो
 सकटेन भण्डानि आहरति । ११) बिलालो सकटं आरूहति ।
 १२) सो दारको कम्मकारकानि वाक्यानि लिखति ।

अनागत क्रिया रूपानि

सो करिस्सति (याइ) ते करिस्सन्ति
 त्वं करिस्ससि (याइ) तुम्हे करिस्सथ
 अहं करिस्सामि (याय) मयं करिस्साम

गमु

सो गमिस्सति ते गमिस्सन्ति (वनी)
 त्वं गमिस्ससि तुम्हे गमिस्सथ (वनी)
 अहं गमिस्सामि मयं गमिस्साम (वने)

Dhamma.Digital

हस

हसिस्सति (न्हिली) हसिस्सन्ति

रोदिस्सति (खोइ) रोदिस्सन्ति
 खादिस्सति (नइ) खादिस्सन्ति
 भविस्सति (जुइ) भविस्सन्ति
 पुच्छिस्सति (न्यनी) पुच्छिस्सन्ति

पुष्पक्रिया पदानि

गन्त्वा = वना, ठत्वा = दना, वन्दित्वा = भागियाना,
 पत्वा = शयना, हसित्वा = न्हिला, छिन्दित्वा = त्वाः लहाना,
 वत्वा = बिया, चरित्वा = चाहिला, कत्वा = याना,
 याचित्वा = फोना पूजित्वा = पूजयाना, निसीदित्वा = फेतुना,
 पक्खन्दित्वा = तिन्हया, खादित्वा = नया, आरुहित्वा = गया,

निपात पदानि

अञ्ज = थौं	सिद्धि = नापं,	अत्र = थन,
सुवे = कऱ्हे,	नहि = मदु	नो, न = मल्लु,
हीयो = म्हीग,	च = व, नं	विना = मदेक, विना
परहिद्यो = म्हीग,	इदानि = आः	कदा = गुबले
परसुवे = कँस,	तदा = अबले,	सदा = न्ह्याबलें
यदा = गुबले कि,	नाना = यक्व,	खलु = अवश्य
मब्बदा = न्ह्याबलें,	किर = जुलसां,	सायं = सऱ्ध्याइले
सततं = न्ह्याबलें,!	पातो = सुथे	दिवा = न्हिने

इत्थिलिङ्ग नदी सद्दो

प-नदी	नदी नज्जो, नदियो
दु-नदियं	नदी, नज्जो, नदियो
त-नज्जा, नदिया	नदीहि, नदीभि
च-नज्जा, नदिया	नदीनं
पं-नज्जा, नदिया	नदीहि, नदीभि
छ-नज्जा, नदिया	नदीनं
स-नज्जं, नदियं, नदिया	नदीसु

एकादसमो पाठो-११

चतुर्थि विभक्ति पयोगा

- १) दारको याचकस्स वत्थं देति, ८) गुणदासो धावन्तानं जलं देति
- २) उपासकी भिक्खुस्स पिण्डं देति, ९) सो भिक्खूनं दानं दातुं रुचचति
- ३) दासा सुनखानं जलं देति, १०) दारको याचकानं वत्थानि देति
- ४) बुद्धो भिक्खुस्स घम्मं देसेति, ११) उपासको सामणोरानं पिण्डं देति
- ५) अहं आचरियस्स छत्तं धारेमि १२) बुद्धो मनुस्सानं घम्मं देसेति
- ६) तुम्हे उपासकानं घम्मं देसेथ १३) मयं भिक्खूनं दानं देम
- ७) नमो तस्स सम्मा सम्बुद्धस्स १४) माता याचकानं भत्तं देति

वचन माला

सुनखो = खिचा,	धारेमि = कुइकाबि	रुचचति = रुचियाइ	
छत्तं = कुसा,	पिण्डं = भिक्षा	रोचते = रुचिजू	
सामणेर = धामणेर, वत्थं = वसः		देसेति = उपदेश बी	
भगवा = बुद्ध,	जलं = लः	धावन्तानं = ढवाय् जूपिन्त	
देसेति	देसेन्ति	देति	देन्ति
देसेसि	देसेथ,	देसि	देथ
देसेमि	दसेम,	देमि	देम

अभ्यास

परिवर्तितबं

- १) असो वेगेन धावति । २) बालिका कुसुमानि ओचिनाति ।
- ३) गजो रुक्खं भिन्दति । ४) कस्सका खेत्ते बीजं वपन्ति । ५) तुम्हे आचरियं नमथ ।

अस्मि निहित्वा पदानं बहु वचनानि लिखतः—

- १) मूसिको, २) माला, ३) कसको, ४) बिलालो, ५) अंगुलि,
६) घनु, ७) अस्सु ८) भवति, ९) जलति, १०) उदेति, ११) नमति,
१२) दारको

वाक्यपूरणः—

- १) कवि मया सद्धि एवं.....। ४) सो वन्दति ।
२) त्वं अनुदिनं आरामं.....। ५) सुवेन आदनो..... ।
३)वानं ददामि । ६) बुद्धेने घम्मो ।

पालिभासं परिवत्तनं

- १) छुं तिण्ठुल, २) फल कुतुं वल, ३) व वन, ४) ज्यापुं वा रक्षा-
यात, ५) ब्यांवा हाल, ६) खोबि पिहां वल. ७) मचा ब्वाय् वना
चोन, ८) छपि गामे बिज्यायगुला ? ९) जंगल बढे जुया चीन,
१०) सिमा क्वाय् स्वां दु ।

द्वादशमो पाठो—१२ सरीर अंगानि

मम सरीरे नाना अंगानि सन्ति । अयं मे हत्थो । हत्थेन अहं
कम्मं करोमि, लिखामि, आहारं भुञ्जामि । इमं मम पादं ।
मनुस्सानं द्वे पावानि सन्ति । तस्मा मनुस्सानं “द्विपदो” इति
वदन्ति । तिरच्छानगता अतुप्पदा भवन्ति । सप्पा अपदा ह्यन्ति ।
इदं मे मुखं । मुखेन विना सत्तलपितुं न सकका, बहु भाणो मुखराति
वदन्ति । इदं मे नेत्तं । अहं नेत्तेहि रूपानि पस्सामि । अयं मम
नासा । मयं सुगन्धं च दुग्गन्धं च नासाय जानाम । अयं कण्णो ।
द्वेके कण्णानि सन्ति । इदं उबरं । उबरं घटं विष खापति । मनुस्सा

उदरपोसनाय सततं कर्मानि करोन्ति । इदं दन्तं । मनुस्सानं
 द्वित्तिसानि दन्तानि सन्ति । भुञ्जितुं दन्तानि महोपकारानि
 भवन्ति । अयं नखा । अंगुलिया अग्रे नखा अग्रिय । मयं दसनख
 समोधानेन वृद्धं वन्दाम ।

ममसरीरे = निगु म्हे, अंगानि = थो थो अंग । अयं मे
 हस्थो = थ्व जिगु ल्हाः । इदं मम पादं = थ्व जिगु तुति, पालि ।
 आहारं भुञ्जामि = नसा नया चोना । कम्मं करोमि = ज्या याना
 चोना । द्वे पादानि = तुति निपा । तस्मा = उकि द्विपदो इति = निपा
 तुति दुपि धका वदन्ति = घाइ । इदं मे मुखं = थ्व जिगु म्हुतु ।
 सल्लपितुं न सक्का = खं ल्हाय् मफु । इदं मे नेत्तं = थ्व जिगु
 मिखा । अयं मम नासा = थ्व जिगु न्हाय् । अयं कण्णो = थ्व
 न्हाय्पं ।

वचन माला

द्विपदानि = निपातुति अरदा = तुति मद्रुपि, सततं = न्हाबल्ले
 तिरच्छानगता = पशु सल्लपितुं = खं ल्हायत्, सन्ति = दु
 चतुष्पदा = प्यपां चूपि, बहुभाणी = खं गुलु, भमु = मिखाफुसि
 सप्पा = सर्पत जानामि = स्थू गोवा = गप
 लोमा = चिमिसं, केसा = सँ नखा = लुमि,
 कुच्छि = प्वा जिह्वा = म्पे बाहु = लप्पा

अभ्यास

पालि भासाय पच्चुत्तरं दातव्वं = पालि भासं लिसः बीगु

- १) कुहिं नव सीसं ? २) दस्संथ तुम्हाकं अंगुलियो ? ३) मुखेन को
 अस्थो ४) को चतुष्पदा ? ५) को अपदो सत्तो ? ६) नासाय कि

पयोजनं ७) हृत्थेन किं किं कर्म कातुं सक्का? ८) तव सरीरस्स अंगानं नामानि लिखथ ।

हेट्ठा निद्दिट्ठ पदानं अत्थानि वदतु

कुच्छि, जिह्वा, बाहु, नासा, दांटा, लोमा, भुमु, गीवा,

परिवत्तनं

१) जि लः त्वने २) पासां कःलि छद्दा खन, ३) वं कतां मरिखा छद्दा जोना वल, ४) जिपि बुद्ध वन्दना याना चोना, ५) छन्हु अणुं वसः जोना वल, ६) जि निर्वाण खंके, ७) छर्णि छे बिज्याई, ८) तेजकुमारी नाइक खे ल्हाः, ९) व मिसा सिमां कुतुं वल, १०) माक फल कया व्वायं वन, ११) कुमारं धन बिया हल, १२) खुं तसे तरवार खुया काल । १३) व न्हिजा चोन, १४) इमित्थे व मत्रायात दाल, १५) पाठशालाप् पालि रचना व्वने नु १६) व कुछुना नया चोन ।

तेरसमो पाठो-१३

पचमीबिभत्ति पयोगा

१. रुक्खस्मा फलं पतति	१. रुक्खेहि फलानि पतन्ति
२. पब्बतम्हा नदी सन्दति	२. पब्बतेहि नदियो सन्दन्ति
३. मनुस्सो गेहम्हा निक्खमति	३. मनुस्सा गेहेहि निक्खमन्ति
४. साधु पापस्मा मुञ्चति	४. दारका चोरोहि भायन्ति
५. खीणासवो भिक्खू दुक्खस्मा मुत्ता	५. अरहन्ताभिक्खू पापेहिमुञ्चन्ति
६. भिक्खू गामा अपेन्ति	६. भिक्खू गाणेहि अपेन्ति
७. दारको चोरस्मा भायति	७. साधवो पापेहि भायन्ति
८. सिस्सो आचरियस्मा सिष्णं उग्गहाति	८. सिस्सा आचरियेहि सिष्पानि उग्गहन्ति

वचन माला

पतति = कुतुं वंचोन
सन्दति = न्हानाचोन
निक्खमति = पिहाँ वंचोन
सोणासवो = अरहन्त
मुत्तो = मुक्त
उग्गण्हन्ति = सय्का चोन
पब्बतम्हा = पर्वतं
साधु = त्यागी

अपेत्ति = तोता वना चोन
सूदो = भुतु सुवा
किणाति = त्याना चोन
आपनं = पसः
भायति = ग्यानाचोन
गामा = गामं
नमति = कुट्टुना चोन
साधवो = त्यागीत

अभ्यास

योग्यानि पदानि योजेत्वा पूरेथ

१. सामिकानं, २. पुत्तस्स, ३. रुक्खम्हा, ४. पापेहि, ५. आचरियस्स
६. चोरम्हा, ७. पब्बतम्हा ८. भिक्खू

१. फलं पतति
२. पापम्हा मुत्ता
३. सो पोत्थकं
४. कम्मकारा.....अनुगच्छन्ति

५. पिता.....ओवदि
६. दारको... भायति
७. नदीसन्दति
८. साधवो..... भायन्ति

पुच्छा

१. किमत्थाय तुम्हे सिप्पं उग्गण्हाय ? २. पब्बतम्हा किं सन्दति ?
३. कस्मा दारका चोरेहि भायन्ति ? ४. तुम्हे षालि भासाय सत्त-
वितुं सक्का ? को पापस्मा मुञ्चति ?

परिवत्ति तब्बं

१. जि जा नया चोना, २. वगामे चाहिस, ३. बुट्ट गामे विज्यात्,

४. जिपि नामं पिर्हावना, ५. छ विहारे वन, ६. मनुत नगरं
पिर्हावन, ७ मवा राक्षसपाले ग्या, ८. सिमां फल कुतुं बल,
९. भिक्षुपि विहारं पिर्हा वं चोन, १०. मामं मवायात व्वात ।

चतुद्दसमो पाठो-१४ पाठशाला

पाठशाला = स्कूल	अंगनं = मैदान, लायब
लेखनी = कलम	अंकानि = संख्या, अंक
पीठं = मेख	अवखरफलक = गोर, डलाकबोर्ड
पन्ति = बलाश	सिस्सा = विद्यार्थी
वेत्त = वेत. पी	पीठेति = बामानोन
पोत्थकं = सफू	विज्जन्ति = बु
पाठालय = स्कूल	अट्ट = च्यागू

सिस्सो पाठालयं गच्छति । सिस्सानं हत्थेसु लेखनियो विज्जन्ति,
आचरियो सिस्से विनेति । मयं अंकानि उगण्णाम । पाठशालायं
अट्ट पन्तियो सन्ति । इदं मम पीठं भवति । अहं अवखरफलके
अखरानि लिखामि । मयं पोत्थकानि पठाम । पाठालयस्त अंगनं
अत्थि । पाठ शालायं पीठानि सन्ति । आचरियो वेत्तेन सिस्सं
पीठेति ।

सब्बनाम पयोगा

अयं सिस्सो, अयं आचरियो, अयं लेखनी, इदं पीठं, इदं अंगनं ।
इमे सिस्सा, इमे आचरिया, इमा लेखनियो, इमानि पीठानि, इमे
अंकानि ।

अभ्यास

हेट्ठा निद्धिट्ट पवानि युत्तट्टाने योजेत्था वाक्यानि पूरेथ
इवं, इवानि, अयं, इमे, इथा. इमं

१. गच्छति.....बाह्यरा	४. गच्छति..... मनुस्सो
२. विद्यमानतिबहुमानि	५. गच्छति.....नावायो
३. पततिफलं	६. हसति..... कञ्जरा

परिचलितशब्द

१. शिक्षक स्कूले वन, २. वं धितं दाल, ३. जिं ग्लोक बोर्डे आछ
 चौया ४. जिमि उवां कलम बिल, ५. ष्व मंदान साब बांला,
 ६. जिमि स्कूले मेच हु, ७. सज्जनत दुःखं मुक्त जू, ८. मिसामचा
 खूं लना ग्वा, ९. जुहु वरदारं पिहां वन, १०. किसि मंदाने वल ।
 ११. ष्व छंहु हुं ।

इत्थेसं पवानं बहु वचनालि लिखव

१. चित्तं	५. भिवलु	९. छत्तां	१३. अस्सो
२. अगमि	६. हरति	१०. खादि	१४. गच्छति
३. अहासि	७. नावा	११. लिखति	१५. पतति
४. देति	८. अट्ठि	१२. वदामि	१६. पोठेति

वचनदसमो पाठो-१५

रमणी

रमणी क्वलक्यला बालिका भवति । सा मधुरं वचनं भासति ।
 मातुया सखिं विहारं कच्छति । बुद्धं वन्दति, पुष्पं पूजति । तस्मा
 क्तिं कृपां पोत्थलिकां आहरित्वा अदासि । रमणीः पोत्थलिकाय
 सखिं कीरति । एकदा ता पोत्थलिका मूमियं पति । तस्मिं लखे
 पोत्थलिका पुष्पं बधि । सा अतीव लोकमिमूता रोदि । माता हं
 क्तिं विनाय दा रच्छति पुच्छि । अस्सो पोत्थलिका मताति ता
 बधि । लखे लखे अरिस्तन्ति मा रोवतीति माता बोववि ।

वचनबाला

मधुरं = मरम,

पिता = धो,

भवि = जुल,

पोस्थलिका = कतांमरि,

तस्मि लले = उबले,

चुण्णा = नचुसे चवन,

सोकामिमूता = तुगमर्छिका धोन

अस्तनो = यःगु,

एकदा = छन्हु

माता = मां

सत्ता = प्राणी

मुणाति = ग्यनाधोन

अवदि = बाल,

ओवदि = संभेयात, न्वाह,

रोदि = लोल,

पुच्छ = न्यन,

मूमियं = बे,

मता = सित

अस्यास वाक्यपूरणं = वाक्यपूरायाद्गु

१.पुष्कं पूजेति, ४. पोस्थलिका चुण्णा.....
 २.मताति सा वदि, ५. पिता पोस्थलिकं अदाति
 ३. माता.....ओवदि ६. मातुया.....विहारं.....

पुच्छा (पालि भासं लिसः वीनु)

१. का मधुरं वचनं भासति ? ४. रमणी कस्या रोदि ?
 २. पिता रमणिया कि अदाति ? ५. तस्या माता कि अवदि ?
 ३. का बुद्धं वन्दति ? ६. सा मातरं कि अवदि ?

परिचत्तनं

१. सो दानं दत्त्वा सीलं रक्षित्वा समं गमि । २. गच्छन्ता मनुस्ता
 ओरस्मा भायन्ति । ३. अहं बुद्धो भविस्मामि । ४. इत्थि ख्खं
 छिन्दित्वा दाहुं अदाय गच्छति । ५. वानरा ख्खल्लेसु ठत्वा कलं
 खादन्ति । ६. माता पुत्तानं भत्तं अदासि । ७. सा वनं गत्त्वा
 रोदिस्सति । ८. ययं सकटेन नगरं गच्छिस्साम । ९. एवं अस्सकं

धीडे निसीदिससि । १०. अयं सिस्सो अनुदिनं पाठालयं गच्छति ।
 ११. अविस्त्रादाना वेरमणी सिक्खापदं समादिशामि । १२. सो
 महासयो मम मित्तो भवति ।

परिवत्तनं

१. जि वथात सफू ङी, २. जिमि पासा स्कूले वन, ३. ताल्जु फसं
 सन ४. भोजा सिमाय् गया बे तिण्हल, ५. भाजुपि लुम्बिनी वनी
 त्तिनी । ६. लः तोना चोम्ह खिचा जि खना ७. पसल्यां वा यंका चीन,
 ८. मचात मंदाने मिहता चीन ९. अशोक जुजु लुम्बिनी खिज्यात.
 १०. छ छाव खोया चीनागु ।

गच्छन्तसद्दो

प० गच्छं, गच्छन्ता	गच्छन्तो, गच्छन्ता
दु० गच्छन्तं	गच्छन्ते
त० गच्छता, गच्छन्तेन	गच्छन्तेहि, गच्छन्तेभि
ख० गच्छतो, गच्छन्तस्स	गच्छतं, गच्छन्तानं
पं० गच्छता, गच्छन्तम्हा	गच्छन्तेहि, गच्छन्तेभि
छ० गच्छतो, गच्छन्तस्स	गच्छतं, गच्छन्तानं
स० गच्छन्ते, गच्छन्तस्मि	गच्छन्तेसु

घनवन्तु सद्दो

प० घनधा,	घनवन्तो, घनवन्ता
दु० घनवन्तं,	घनवन्ते
त० घनवता, घनवन्तेन,	घनवन्तेहि, घनवन्तेभि
ख० घनवतो, घनवन्तस्स,	घनवतं, घनवन्तानं
पं० घनवता, घनवन्तस्मा, म्हा,	घनवन्तेहि, घनवन्तेभि
छ० घनवतो, घनवन्तस्स,	घनव तं घनवन्तानं
स० घनवति, घनवन्ते, घनवन्तस्मि,	घनवन्तेसु

बलवन्तु, सोलवन्तु, चक्खुमन्तु, बुद्धिमन्तु, यसवन्तु, पञ्जवन्तु,
बन्धुमन्तु, इत्थादि पदानि एतेव नयो ।

सोलसमो पाठो-१६

छट्टि बिभत्ति पयोगा

- १) रजको मनुस्सस्स वत्थं घोवित्वा अदासि ।
- २) सकुनो रुक्खस्स साखायं ठत्वा कूजति ।
- ३) अहं आचरियस्स सन्तिके सक्कच्चं उग्गण्हस्सामि ।
- ४) वधको चोरस्स हत्थं छिन्दित्वा पहरम्पि अदासि ।
- ५) पुत्तो पितुनो गेहं गच्छति ।
- ६) सप्पुरिसो बुद्धस्स गुणो पसीदित्वा पब्बजि ।
- ७) कुमारो मातुया सन्तिके रोदति ।
- ८) भिक्खु तथागतस्स धम्मं सुत्वा अरह्हा अभवि ।
- ९) तुम्हे सप्पुरिसस्स वचनं सद्दहथ ।
- १०) सुरियस्स किरणेन दिसा आभाति ।

- १) रजका मनुस्सानं वत्थानि घोवित्वा अबसु ।
- २) सकुना रुक्खानं साखासु ठत्वा क्रूजन्ति ।
- ३) मयं आचरियानं सन्तिके सक्कच्चं उग्गण्हस्सामि ।
- ४) वधका चोरानं हत्थे छिन्दित्वा पहरम्पि अबसु ।
- ५) पुत्ता पितूनं गेहानि गच्छन्ति ।
- ६) सप्पुरिसा बुद्धानं गुणसु पसीदित्वा पब्बजिसु ।
- ७) कुमारा मातूनं सन्तिके रोदन्ति ।
- ८) भिक्खवो तथागतानं धम्मे सुत्वा अरहन्ता अभविसु ।

वचनमाला

रजका = धुब्ध्यात,

किरणेन = रश्मि

बोवन्ति = हियाचोन,
 सकुरा = भंगत,
 कूजन्ति = हालाचोन,
 आभाति = भूभः घा,
 सन्तिके = याथाय्, लिक्क

सक्कच्चं = बांलाक
 पब्बजि = प्रव्रजितजुल
 वधको = हिसक
 पहरम्पि = दा नं
 अवंसु = दाज

अभ्यास

हेट्ठा निदिट्ठ पदानि उचितट्ठाने योजेत्वा वाक्यानि पूरेथ
 मग्गिकस्स, राजगेहस्स, साखायं, वानरस्स, चंक्रमे, घनबतो, भेरि
 चीवरं,

१. भटो... अविदूरे तिट्ठति, ५. उपज्जायो सित्तस्स हत्थे... ठपेति,
 २. चोरा... धञ्जं चोरयिसु, ६. राजा नगरे... चरावेसि,
 ३. ... सीसे पाथेय्यं अत्थि, ७. कप्परूक्खस्स... सकुराओ अत्थि,
 ४. तापसो... भावनं वड्ढेति, ८. ... हत्थेसु अंगुलियो सन्ति,

पुच्छा

१. कुतो त्वं आगच्छसि ? २. किं तव भ्रातृनो नामं ? ३. अपिनु
 त्वं गच्छसि पाठालयं ? ४. किं तव आचरियस्स नामं ? तव जेट्ठ
 भ्राता कुहिं गतो ?

वरिवत्तनं

१. सड्ढवा अहं बुद्ध सावको भवामि । २. सो हीयो पाठालय
 अगमि । ३. मम पादे रुजा अत्थि । ४. अज्ज एका नावा आगच्छति ।
 ५. गुणवन्तो पुरितो पापं न करिस्सति । ६. रुक्खस्स साखायो
 घातेन कम्पन्ति । ७. दारका पातो एव खीरं पिबन्ति । ८. सो मम
 वचनं सुत्वा तुण्ही भवि । ९. उपासको भिक्खुं पड्ढं पुच्छिस्सति ।

१०. पापको पुरितो कृतं पापं करोति । ११. मम पापे बन्ध
अंगुलियो सन्ति । १२. तो घोरो अपायं अगमि किर ।

परिवत्तनं

१. आः वइ । २. ण्हिण वन । ३. अपालं मनूत चो वन थ्यंक् वल ।
४. छपि गुबले बिज्यायनु । ५. ण्हिने इपि गाने वनी । ६. व्व वइ
चोम्ह मनू जां दुम्ह लः । ७. दान बिया सुख प्राप्त यात । ८. बोमेस्यां
ण्हाबले ओवाद बिल । ९. वय् मते । १०. इपि थ्यंक् वल ।

सत्तरसमो पाठो-१७

सत्तमी विभक्ति पयोगः

- १) मूडा थालियं ओदेनं यचति ।
- २) मुवा रुक्ख सिखरेसु निवसन्ति ।
- ३) गंगा जले मच्छा कीलन्ति ।
- ४) भाता आसने निसीदति ।
- ५) वाणिजा नगरेसु वणिज्जं करोन्ति ।
- ६) पथिको विस्साम सालाय विवेकं अनु भवति ।
- ७) बालको यातोव उट्टुहित्वा पोत्थकानि पठन्ति ।
- ८) आकासे विह गमा चरन्ति ।
- ९) पापिका अपाये उप्पज्जन्ति ।
- १०) अजातसत्तु राजा राजगेह रज्जं अकासि ।

वचनमाला

पचन्ति = थुयाचोन,

सुसिर = प्वा,

निवसन्ति = च्चंच्चन,

मच्छा = डात,

करोन्ति = यानाचोन

पठन्ति = बोनाचोन

विहगमा = भंगत

चरन्ति = चाःहला चोन

कीमन्ति = मिहताचीन

विवेक = छाराम

अनुभवति = अनुभव वाना चीन,

पातोष = म्हापनं,

विस्सामसालायं = धर्मशालाय्,

अयाये = नरके,

रूपसिखरेसु = सिमावोकाय

सुवा = वांभत्तु सुगा

वधिको = लंजवा,

थालियं = जासी

अट्टारसमो पाठो-१८

कथासल्लापो

मित्तो- स्वागतं पाल ! कथं सुखं दुक्खं ?

पालो- सुन्दरं नन्थि अफासुखं,

मित्तो- भो पाल ! कुहिं तव सहायको ?

पालो- सो अज्ज गामं अगमासि

मित्तो- किं त्वं एककोव अगतोसि

पालो- नहि, नहि, एको मम सहायकोपि मया सद्धि अगमि । सो
इदानि अंगने तिट्ठति ।

मित्तो- एसो महासयो तवमित्तोति मञ्जे ।

पालो- अम

मित्तो- को नामोसि त्वं ?

भागन्तुक- अहं कोसलोमि

मित्तो- सुन्दरं आगत्त्वा अस्मि पोठे निसीदाहि । चिरेन विट्ठोसि त्वं
पाल ?

पालो- एवं अहं गतमासे मरम्मरहुं अगमासि ।

मित्तो- किमत्थोय

पालो- मम कनिट्ठ भाता तस्मि रट्ठे वाणिजो, सोदानि बात्तहगिलानो,
आयोग्यसालायं भेसज्जत्थाय चिरायति ।

मित्तो- त्वं तावाय गतोसीति मञ्जे ।

पालो- नहि अहं आकासयानेन अगमि !

मित्तो- अत्थि नुखो तस्मिंरट्ठे वस्सनीयठानानि ?

पालो- अत्थि एव छट्ठसंगाधना भूमि अति रमणीया वस्सनीया च भवति ।

मित्तो- कति दिवसानि त्वं तत्थ चिरायत्थ ?

पालो- न दीघ कालो, सत्तदिवस मत्तं तस्मिं विचरि ।

वचनमाला

न दीघकालो = तद्दु मखु

सुन्दरं - बांलाजु

कुहि = गन

कुत्र = गन

एकको = याकखा

नहि = मखु

महासयो = भाजु

चिरदिट्ठो = तः न्हुलिपालना

विचरि = चाहिला

मरम्मरट्ठो = चर्मा

लंकादीपो = लंका

दिवा भोजनं = उयोना,

वच्चकुट्टि = चःवि

परिचयो = अस्यास

मञ्जे = मती दु

आकासयानेन - हवाइ जहाजं,

बाल्हगिलानो = तस्सकं मफु

आरोग्यसालायं = अस्पताले

सहायको = पासा

आतुरालये = अस्पताले

जेठुभाता - तः धिकम्हदाजु

कनिठुभाता = किजा

रमणीया = बांलाम्बु

वस्सनीया = स्वे बहुगु

तस्मिंरट्ठे = उगु देशे

सत्तदिवस = न्हेनु

अंगने = विने बरण्डाय्

परिषत्तनं

१) मुख दुःख गथे चवं ले ? २) भाजुया नां छु ? ३) जि जहाज चर्मा वना, ४) जिमि तः धिकम्ह दाजु व्यापारी खः ५) जि लंकाय् न्हेनु चाःहिला ।

पुच्छा

- १) त्वं कुतो आगतोसि ? २) को नामोसि ? ३) कुत्र बसथ ?
४) इदानीं कुहि यासि ? ५) किं दिवा भोजनं लब्धोसि ? ६) बल्लव
कुटिं कुहि

परिवत्तनं

१) अहं धम्मं देतिस्सामि, तं सुणाय, २) एकं समभं भगवा
जितवने विहरति, ३) पुत्तक पोत्थकं मे देहि, ४) सदा बुद्धं सरणं
बल्लामि, ५) मिगो वने दारकेहि सद्धिं चरति, ६) कस्सको वेत्तं
बन्त्वा कम्मं करिस्सति, ७) आगच्छन्तो गणवन्तो पुरिसो याचकस्स
घनं देति । ८) नागा अपादका होन्ति. ९) अस्मा च सुनत्ता पण्डित
जातिका ।

निपात पदानि

कथं, न, भो, कुहि, अज्ज, एव, नहि, आम, सुन्दरं, तुल्लो, किर ।

कितकपदानि

गच्छन्तो = वनाच्चवम्ह, वदन्तो = धा धां
ददन्तो = बिद्या च्व च्वं, तिट्ठन्तो = वना च्व च्वं
याचन्तो = फोनाचोम्ह, कुरुमानो = याना च्व च्वं

एकूनवीसतिमो पाठो १९-धातु सेनो

पुब्बे लंकादीये अनुराधपुरं नाम नगरं अहोसि । तस्मिं नगरे
महानामो नाम महाथेरो विहासि । सो पण्डितो, सद् सत्य कोविदो,
मेधावि च भवति । तस्मिं नगरे दहरो राजकुमारो च विहासि ।
धातुसेनो ताम तस्स नाम । सो कुमारो अनुदिन महाविहारं गच्छति ।
पच्छा परोपद्दव भयेन महानास थेस्स सन्तिके पब्बजि । सो साभणोरो
इकदा अत्तनो आचरियेन सद्धिं पच्चन्तं आगमि । गमन मग्गे एकं

कुम्भं विस्था महानाम थेरो एवं आह—“भो ! सामणोर भवि त्वं
अस्मि लंकावं रज्जं समेय्य, तदा एत्थ एकं वापि बन्धा पेहीति ।”

सो सामणोरो पच्छा उप्पब्बजित्वा लंकारज्जं लभि । सो राजा
मती एव धम्मिको । अत्तनो आचरियस्स वचनं सरित्वा तत्थ वापि
बन्धापेसि । अज्ज सा वापि “कलावापीति” पञ्ञायति ।

वचनमाला

मेधावी = ज्ञांदुम्ह,	सद् सत्य कोविदो = शब्दशास्त्रे विद्वान्
दहरो = मचाम्ह,	परोपद्वय भयेन = शत्रु भयं
अनुदिनं - न्हि न्हि,	सरित्वा = लुम्का
अत्तनो = यःगु,	कलावापि = कलापुल्लु
कुम्भं = खसिचा,	पञ्ञायति = प्रसिद्धजुल
वापि = पुष्पु,	पच्चत्तं = गामे
उपब्बजित्वा = चीवरतोता,	गमनमग्गे = वंगु लंपुइ

अभ्यास

पुच्छा

१) महानामो कुंहि विहासि ? २) को मेधावी ? ३) को लंका
रज्जं लभि ? ४) कस्मासामणोरो पच्चत्तं अगमि ? ५) धातुसेनो
कुंहि रज्जं मकामि ?

पाठसोधनं—शुद्ध यापयु

१) महानाम थेरो अनुराधपुरे विहासि, २) अहं कलावापि गच्छि,
३) दुट्टुगामिणी राजा कालवापि भिन्दापेसि ४) महानाम थेरो
महावंसं अकरिसु ५) धातु सेनेमु आचरियो महानाम थेरो भवि ।

परिवर्त्ति तब्ब

१) जि न्हि न्हि बुद्ध वन्वना याना चोना, २) खिचां जा नइ चोन

३) महानाम भूतेन महाधंश चोषा बिज्यात, ४) लिबा घातुसेन बुजु जुल । व वंना चवंगु लंपुइ खिचा छम्ह चवं चोंगु दु ।

बीसतिमो पाठो-२० चन्दो

चन्दो रत्तियं उदेति । तस्मिं समये नखत्तानि विज्जन्ति । चन्दो नखत्तानं राजा भवति । चन्द किरणानि सीतलानि होन्ति । चन्द किरणेन कुमुदानि विकसन्ति । चन्दस्स कला अत्थि । पण्णरसियं चन्दो सम्पुण्णो बिज्जोत्तति । कालपक्खे चन्दो हायति । सुक्कपक्खे सम्पुण्णो भवति । तस्स कलंकं पि अत्थि । तं कलंकं सस अंकंति वदन्ति । तस्मा ससकोत्तिपि चन्दस्स नामं । चन्दो एको देवोति पोराणिका चिन्तेसुं । सम्पति बिज्जा वादिका चन्दो एको लोकोति वदन्ति । मयंपि तं मतं सचवंति मञ्जाम ।

वचनमाला

चन्दो = चन्द्रमा, नखत्तानि = नौ, चन्दकिरणानि = चन्द्रयात्रः
कुमुदानि = उफोःवां, पण्णरसियं = पुन्हीखुनु, विज्जोत्तति = भूम्भ वा
कालपक्खे = खिमिलां, कलंक = दाग, सम्पति = थो कऱ्हे, बिज्जा,
वादिका = वंज्ञानिकत, मतं = विचार, अमावसियं = अमं खुन्हु
हायति = पाः जुया वं, विकसन्ति = स्वां हो, कला = भाग, इव,

अभ्यास

परिवर्त्तित्त्वं

१) चन्द्रमा चाऱ्हे थो, २) तिमिला जः साव सिचचुसे चों, ४) पुन्ही खुनु भीपि विहारे वने नु, ४) सुल्लोया दाग मदु ५) निभा साव छाः

थःगु भासं अनुवाद

१) हिम करो इति चन्दस्स नाम ? २) अमावसियं चन्दो न

उदेति । ३) चन्दो सततं परिभ्रमति । ४) 'लघिका'ति मुनक्षी
र, 'कटी' यानेन चन्दं पति अगमि । ५) चन्द बिम्बे ससरूपं
विस्तति ।

इमानि धावयानि संसोधे तत्रं (शुद्ध यायगु)

१) सीहा मिंगं मारेति, २) सुरिये रत्तियं उदेति, ३) चन्दा
अतीव उण्हो भवन्ति, ४) अहं मरम्मदेसं गच्छति, ५) त्वं अज्ज
कुहि गच्छति

पञ्चमीक्रिया पदावि

वद = धाय्के ष्यु,

प० वदतु	वदन्तु	पततु	पतन्तु
म० वद, वदाहि,	वदथ	पत, पताहि	पतथ
उ० वदामि	वदाम	पतामि	पताम
सप्तमी क्रियापदानि			
वदेत्थ	वदेत्थुं	करेत्थ	करेत्थुं
वदेत्थासि	वदेत्थाअ	करेत्थासि	करेत्थाय
वदेत्थामि	वदेत्थाम	करेत्थामि	करेत्थाम

एकवीसतिमो पाठो-२१

पुत्र्ये लंकायं पञ्चन्त गामो अहोसि । तस्मि गामे सच्चवादी
एको वारको विहासि । माता पितरो तस्स "तिस्सो" इति नामं
अकंसु ।

"तिस्सो" कथाञ्चि मुसा नमणि । तिस्सस्स गेहंगने नाना
कुसुम गच्छा अहेसुं । सो वारको सहायकेहि वारकेहि सद्धि अतनो
अंगने कन्दुक कीलं कौलि । तथा तिस्सेन दिअ कन्दुक पहारेन कुसुअ
नच्छो भिअो । सायणे तस्स माता अिअ भिअ सासं कुसुमगण्ठं

विस्वा दासं पक्कोसापित्वा, रे ! केन अयं अवराजो कतोति पुच्छि ।
 भीतो सो दासो अहं तं न जानामीति कथेति । तिसस्स माता तं
 न सहहि । तस्मा दासं तज्जेत्वा पहुरितुं आवमि । तस्मि खल्ले
 “तिससो” सम्पापुणि सो तं विस्वा मातुवा सत्तिकं गत्वा एवमाह ।
 प्रहम ! वा दासं पहुरि । तं मे वज्जं । हतो मम कम्मो न दासस्स
 दोतो । इत्थमा अहं वण्डनीयो भवामि । तं तुत्वा माता अतीव पससा
 “तिसस्स” तीसं परिमहित्वा एकं चागमिप अवसति ।

वचनमाला

पच्छन्त गामो = जापाक चवंगु गां । सच्छवादी = खल्लु खं त्हाइम्ह ।
 मुसा = मखुगु । कुसुमगच्छा = स्वांमात । अंगने = छे व्वे । कन्दुक-
 कील = मकुंग्वाराग्हितेपु । कन्दुकपहारेन = बलच्चवाग्गुलि । सायन्हे =
 सभाइले । जानामि = स्यु । तज्जेत्वा = ग्याना । वज्जं = दोष ।
 वण्डनीयो = वण्ड फम्ह । परिमहित्वा = पित्तु पिया । चागं = उपहार
 पक्कोसापित्वा = सतिके बिया । कन्दुक = भकुंग्वारा । मिसो = स्थान
 छिन्नभिन्न = मखुसे चवंगु । विस्वा = खना । अवराजो = अपराज ।
 भीतो = ग्याना । न सहहि = बिम्भास मया । सम्पापुणि = ध्यंकबल ।

परिचयो = अस्यात्

एष्य निहित्वा पवानि योजेत्वा वाक्कनि रचयवः—

- १) चन्दो, २) कस्तको, ३) दासने, ४) वानरस्स, ५) नक्कस्तानि,
- ६) गजो

वाक्यपुरखं

१) एवं... नच्छसि	४) न्हानामधेरो... पववाजेति
२) चन्दो... उदेति	५) अहं बुद्धं...
३)वोक्कियत्तं वाक्कनि	६) एवं मे वोक्कियत्तं...

परिचय

- १) कौशिकीयत शायमते, २) व वया दोस लः ३) सूर्य सुये लुया वं,
- ४) विजा जलं पलिस्थां होइ ५) चाण्हे तिमिला लुया वं । ६) व चौबळोला जुजु जुल । ७) व सत्य लः धका विश्वास याना, ८)सुखं रत्नि सिण्णुते मच्चं ।

परिचय

- १) मा मं पहरि, २) त्वं देवता असि, ३) मम गेहंगने बहु कुसुम वच्छा सन्ति, ४) सम्पति गमन कालो ननु ? ५) मनुस्सानं रूपं जीरति ।

द्वावीसतिमो पाठो-२२-कुक्कुटो

मनुस्सानं पवलीसु कुक्कुटो उपकारको । तस्मा बहवो मनुस्सा कुक्कुटे पोसेन्ति । ते घञ्ज कणादीनि भुञ्जन्ति । दिवाभागे गेहस्व भविदूरे इतो चितो ग्राहिण्डन्ति । सुरिये अत्यंगच्छन्ते ते निवासं वच्छन्ति । रत्तियं रूक्खेसु वा पञ्जरेसु वा सयन्ति । ते सब्बेसं जनां वठमतरं पबुञ्जित्वा रवन्ति । तेन सद्देन मनुस्सा पबुञ्जन्ति । कालं मञ्जाय पातोव सके सके कम्मे नियुञ्जन्ति । कुक्कुटस्त सिरसि चूडा वत्तते । न तथा कुक्कुटिया सिरसि । ततो कुक्कुटिया अधिकतरं कुक्कुटो सोमते ।

कुक्कुटिया अण्डेहि सावका उप्पज्जन्ति । कुक्कुट पोतका कुक्कुटिया सद्धि सञ्चरन्ति । अयि नु त्वं इच्छसि कुक्कुटे पोसेतुं ।

वचनमाला

कुक्कुटो = का, बहवो = आपालं, घञ्ज कणादीनि = वा आवि,
पञ्जरेसु = बंजले, पबुञ्जित्वा = न्हातं जाय्का, मञ्जाय = सीका,
वियुञ्जन्ति = लगे जुइ । चूडा = कर्क, सावका = मचत्त, पोसेतुं =

महीगु, पठमत्तरं = दकसिखे न्हापा । दिवा भागे = निहने,
अविदूरे = लिक्कसं, कात्रं = ई पातोव = न्हापनं, आहिडन्ति =
आं हिलाओनी, इतोषितो = उल्ले, थुल्ले पोतका = मचात

परिचयो = अश्यास ऊनट्टानानि पूरेव

- १) बहवो मनुस्सा.....पोसेन्ति, ४) मनुस्सा...सुत्था वबुज्झन्ति
२) कुक्कुटस्स सिरसिवत्तते, ५)कुक्कुटो सोभते
३)सावका उप्पज्जन्ति, ६) पोतका.....सद्धि सञ्चरन्ति

पुच्छा

- १) मनुस्सा कस्मा कुक्कुटे पोसेन्ति ? २) कथं ते सयन्ति ?
३) के सके सके कस्मे निपुज्जन्ति ? ४) कुक्कुटिया सिरसि धूडा
वत्तते ननु ? ५) कुक्कुट पोतका केन सद्धि सञ्चरन्ति ?

तेवासतिमो पाठो- २३ अंगुलिमालो

पुंश्चे अश्वुदीये अहिसको नाम कुमारो विहासि । सो सिप्यं
अगणित्तुं आचरिय गेहं अगमि । सो कुमारो तवा तस्मि पावकेहि
सिरसेहि सद्धि विस्ससि । ते सिस्सा आचरियं पिसुनं वाचं अवाचुं ।
आचरियोपि तस्स कुज्झि । गुरु पूजाव अंगुलिमालं पूजेत्तुं अहिसक
कुमारं आणावेसि । सो कुमारो अट्ठवि गन्था मनुस्से मारेत्वा
अंगुलियो छिन्वित्था मालं अत्था धारेत्ति । तं मालं निष्काय सो
अंगुलिमालोत्ति पञ्जायि । सो अतोव रुद्धो ओरोत्ति सकस अश्वुदीये
पाकटो । सो धावन्तं अस्सं अनुबन्धित्वा मारेत्ति ।

एकदा तथागतो तं वनं पापुणि । अंगुलिमालो आचच्छन्तं
बुद्धं विस्वा अनुबन्धि । तथापि सन्तं वन्तं गच्छन्तं बुद्धं गहितुं
असक्कोन्तो विहेसं पापुणि, गच्छन्तो सो समणो बुद्धोत्ति अत्था तं
करणं गमि । बुद्धो तस्स धम्मं देसेत्ति । सो धम्मं सुत्वा बुद्ध सायको
हुत्वा पन्वजि, अरहा च अभवि ।

वचनमाला

जम्बुद्वीपे = भारते । आचरिय गेहं = गुरुया छे । विस्ससि = विश्वास
जुल । पिसुनावाचा = चुक्किल । अबोच्चुं = बाल । कुच्चिन्ध = तं बाल ।
आणापेसि = आजाविल । अटवि = जंगले । पञ्जायि = प्रसिद्धजुल ।
रुद्धो = ग्यानापुम्ह । पापुणि = ध्यन । सन्तं वन्धं = ज्ञान्त बान्ध ।
असक्कोत्तो = मफुगुंसि । अनु बन्धि = ह्यु वन । छिभित्वा = छवना ।
दटो = न्वात ।

परिचयो = अस्यास

परिवत्तनं

१) उरिं शिष्यपिसं गुरुयात चुक्कियात । २) वं पतिं ध्यना माः
हन । ३) व वयाचोम्ह उपासक खः ४) व्वाय् वना चोम्ह लिचां
मचायात न्यात । ५) पापीम्ह पासा नाप वने मते ।

एतानि पदानियोजेत्वा ऊनट्टानानि पूरेष

यदा, तदा, सदा, यथा, तथा, कदा, तेन, इह, केव

१) अहं... बुद्धं वन्दामि, २) एवं नगरं नच्छेत्थ... अहमि
गमिस्सामि, ३) ... एवं गामं गच्छिस्ससि ४) ... एवं धम्म-
देसेसि... अहं धारेमि, ५) ... भगवा... अहं उपसंकमि ।
६) ... अहं गता... ते आगता ।

पुच्छा

१) अंगुलिमालो कुहिं विहासि ? २) किं तस्स नामं ? ३) को
बुद्धं अनुबन्धि ४) आचरियो कस्स धम्मं देसेसि ?